

SITUATION AND SOLUTIONS TO PRESERVE ETHNIC MINORITIES TRADITIONAL CULTURE SERVE TOURISM DEVELOPMENT IN VIET BAC HISTORICAL AREA

Tran Thi Hoa Ry^a
Nguyen Quoc Hung^b; Mai Thi Phuong^c

^aNational Assembly's Ethnic Council; Email: hoarybdt@gmail.com

^bInstitute of Cultural Economics; Email: quochungqh61@gmail.com

^cVietnam National University of Agriculture; Email: mtphuong@vnua.edu.vn

Received: 27/7/2024; Reviewed: 13/8/2024; Revised: 24/8/2024; Accepted: 26/8/2024; Released: 30/9/2024

DOI: <https://doi.org/10.54163/nctd/336>

Preserving and promoting the fine traditional cultural values of ethnic minorities is a particularly important task that determines the success of tourism development in the Viet Bac historical area. The fine traditional cultural values of ethnic minorities are a valuable tourism resource that plays an important and strategic role in attracting tourists and creating unique tourism products of the Viet Bac historical area. Along with the progress of the tourism industry in the Viet Bac historical area in recent years, this tourism resource has been and to be being strongly exploited. However, with the aim of both exploiting tourism and preserving national identity, the issue of preserving and promoting the fine traditional cultural values of ethnic minorities associated with tourism development in the Viet Bac historical area needs special attention and careful research. From there, proposing a system of appropriate solutions to preserve and promote the fine traditional cultural values of ethnic minorities associated with tourism development in the Viet Bac historical area is necessary in the current context.

Keywords: *Conservation; Cultural value; Tourism development; Ethnic minorities; Viet Bac historical area.*

1. Đặt vấn đề

Chiến lược phát triển du lịch Việt Nam đến năm 2030, được phê duyệt tại Quyết định số 2473/QĐ-TTg, ngày 30/12/2011 của Thủ tướng Chính phủ, đã xác định vùng Chiến khu Việt Bắc là một trong 7 vùng du lịch của cả nước. Vùng Chiến khu Việt Bắc gồm 6 tỉnh (Cao Bằng, Bắc Kạn, Lạng Sơn, Thái Nguyên, Tuyên Quang và Hà Giang), là địa bàn cư trú của 46 dân tộc thiểu số (DTTS), với nhiều giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể, có rất nhiều tiềm năng, lợi thế đặc biệt cho phát triển du lịch (PTDL).

Các giá trị văn hoá truyền thống (VHTT) tốt đẹp của đồng bào DTTS nói chung và vùng Chiến khu Việt Bắc nói riêng là tài sản vô giá của dân tộc Việt Nam, là cơ sở quan trọng cho việc PTDL. Mặc dù, ở mỗi giai đoạn phát triển, chính sách bảo tồn, phát huy giá trị VHTT tốt đẹp của đồng bào DTTS sẽ có mục tiêu, nhiệm vụ và giải pháp khác nhau, nhưng trong giai đoạn hiện nay, gắn bảo tồn, phát triển vùng Chiến khu Việt Bắc được coi là chủ trương, chính sách đúng đắn và phù hợp nhất. Ở vùng Chiến khu Việt Bắc, giữa bảo tồn và phát huy các giá trị VHTT thông tốt đẹp của đồng bào DTTS với PTDL bền vững có mối quan hệ hữu cơ với nhau. Do vậy, để PTDL thì giá trị VHTT tốt đẹp của đồng bào DTTS sẽ là một nguồn tài nguyên du lịch văn hoá quan trọng, là nguyên liệu vô cùng quý giá để tạo

ra các sản phẩm du lịch đặc sắc, làm cho các sản phẩm du lịch trở nên hấp dẫn, có giá trị kinh tế - văn hoá cao hơn. Đồng thời, thông qua PTDL, các địa phương sẽ có nguồn lực để phục dựng, bảo tồn, phát huy giá trị VHTT tốt hơn.

2. Tổng quan nghiên cứu

Liên quan đến nội dung nghiên cứu này đã có nhiều học giả trong và ngoài nước quan tâm nghiên cứu, trong đó phải kể đến một số nghiên cứu tiêu biểu như: Nghiên cứu *Entry-level professional competencies and skills in tourism - The case of Slovakia* (Ján Derco & Dana Tometzová, 2023) đã khẳng định VHTT là một tài nguyên du lịch. Du lịch có thể khai thác tài nguyên VHTT đòi hỏi nhân lực có những yếu tố về trình độ kiến thức về văn hóa, trải nghiệm, kinh nghiệm, ngôn ngữ và các kỹ năng mềm khác. Nghiên cứu thực hiện thông qua phương pháp phân tích nội dung và khai thác dữ liệu sơ cấp, thứ cấp (nghiên cứu sử dụng công cụ phần mềm WordStat), nghiên cứu xử lý 978 mẫu khảo sát (569 công ty) nhằm đánh giá những nhu cầu trong lĩnh vực du lịch. Nghiên cứu trình bày kết quả được xử lý toàn diện đầu tiên của một trong các nước Trung Âu; Công trình *Đánh giá tiềm năng về các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc, giá trị lịch sử cách mạng - thế mạnh và khả năng khai thác để phát triển du lịch các tỉnh Chiến khu Việt Bắc*

(Chuân, 2023) khẳng định khai thác tiềm năng, phát huy giá trị di sản văn hóa, danh lam thắng cảnh để xây dựng sản phẩm đặc thù phục vụ PTDL các tỉnh vùng Chiến khu Việt Bắc là vấn đề cần thiết để thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội (KT-XH) các tỉnh Chiến khu Việt Bắc nhanh, bền vững đã được Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng xác định trong Chiến lược PTDL Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045. Nghiên cứu đã bước đầu đưa ra những giải pháp phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của DTTS; Nghiên cứu *Du lịch hoài niệm Chiến khu Việt Bắc - Thế mạnh đặc trưng của vùng chiến khu Việt Bắc* (Hưng, 2024) đã đưa ra nghiên cứu về một loại hình du lịch có thế mạnh đặc trưng của vùng chiến khu Việt Bắc và có sự gắn kết chặt chẽ với bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS. Nghiên cứu khẳng định du lịch hoài niệm luôn gắn kết với các loại hình du lịch khác như du lịch lịch sử - văn hóa, về nguồn, thăm lại chiến khu xưa, nghỉ dưỡng, sinh thái, thể thao mạo hiểm, du lịch nông nghiệp, thủy điện, du lịch cộng đồng. Do đó, công tác bảo tồn và phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS có vai trò hết sức quan trọng tạo nên sự PTDL chung vùng Chiến khu Việt Bắc.

Nhìn chung, các công trình nghiên cứu trên là nguồn tư liệu có giá trị, giúp tác giả kế thừa, hoàn thiện, bổ sung nội dung nghiên cứu bảo tồn và phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS gắn với PTDL vùng Chiến khu Việt Bắc.

3. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu tổng hợp dựa trên các nguồn tài liệu thứ cấp, những số liệu thống kê tin cậy và những công trình nghiên cứu uy tín đã được công bố liên quan đến chủ đề về bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS tại 06 tỉnh chiến khu Việt Bắc. Những hoạt động thực hiện nghiên cứu như sau:

(1) Thu thập các văn bản quy phạm pháp luật về định hướng PTDL, định hướng bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS trên các tỉnh chiến khu Việt Bắc. Nguồn tài liệu tin cậy từ thông tin của các cấp quản lý: Chính phủ, Tổng cục Du Lịch, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Sở Nông nghiệp của tỉnh với nguồn tài liệu là những nghị quyết, nghị định, quyết định, thông tư.

(2) Thu thập các bài báo, bài nghiên cứu và các tài liệu thứ cấp khác về chủ đề PTDL, định hướng bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS gắn với PTDL đăng trên các tạp chí quốc tế uy tín (ISI, Scopus, tạp chí trong danh mục Hội đồng Chức danh Giáo sư cấp Nhà nước có chỉ số ISSN), kỹ yếu các hội thảo và những bài viết trên các website có uy tín trong và ngoài nước. Nội dung tìm kiếm về đảo tạo và phát triển nguồn nhân lực với các từ khóa bằng tiếng Việt và tiếng Anh như: “Bảo tồn”, “giá trị văn hoá”, “Du lịch”, “kinh nghiệm”, “đồng bào dân tộc thiểu số”, “Chiến khu Việt Bắc”.

(3) Phân loại các nhóm tài liệu về: (i) cơ sở lý

l luận, lý thuyết; tổng quan tài liệu nghiên cứu; (ii) Những tài liệu và số liệu phản ánh thực trạng bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS gắn với PTDL tại địa bàn nghiên cứu; (iii) Tài liệu tổng kết những bài học kinh nghiệm về bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS gắn với PTDL.

(4) Nghiên cứu lên khung cho bài viết. Đối với từng phần trong bài viết, nghiên cứu sử dụng nhóm tài liệu tham khảo phù hợp. Thông qua đó, nghiên cứu tổng hợp, đánh giá và có phân tích nhận định khách quan.

(5) Nghiên cứu sử dụng phương pháp tiến cận hệ thống. Bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS gắn với PTDL đòi hỏi phải có sự tham gia của nhiều bên như: (i) Đảng và nhà nước; (ii) Chính quyền địa phương; (iii) Người lao động tại địa phương; (iv) Các doanh nghiệp, tổ hợp tác, hợp tác xã. Vấn đề nghiên cứu được đặt trong một hệ thống, tổng thể để nghiên cứu. Bên cạnh đó, dữ liệu thứ cấp được tổng hợp từ Niên giám thống kê của tổng cục thống kê Việt Nam; của 6 tỉnh vùng Việt Bắc; Các báo cáo tổng kết hàng năm của Bộ; các Sở Văn hoá, Thể thao và Du lịch 6 tỉnh vùng Việt Bắc.

4. Kết quả nghiên cứu

4.1. Thực trạng bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá truyền thống tốt đẹp của đồng bào dân tộc thiểu số gắn với phát triển du lịch vùng Chiến khu Việt Bắc

Trong quá trình cư trú, sinh hoạt và sản xuất, đồng bào DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc đã kiến tạo những giá trị văn hoá đặc sắc được thể hiện trong đời sống, tín ngưỡng, qua các phong tục, tập quán, nghi thức dân gian, làng nghề và những sản phẩm thủ công truyền thống, ẩm thực, các điệu dân ca, dân vũ, lễ hội, trò chơi dân gian đậm đà bản sắc dân tộc. Đây chính là nguồn lực, là sức mạnh mềm để PTDL vùng Chiến khu Việt Bắc trong thời gian tới.

Trong giai đoạn vừa qua, công tác bảo tồn và phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc đã đạt được nhiều kết quả quan trọng, góp phần thúc đẩy hoạt động du lịch ngày càng phát triển, đặc biệt là du lịch văn hoá. Trên cơ sở quan điểm, đường lối của Đảng và chính sách của Nhà nước về bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá các tộc người, các tỉnh vùng Chiến khu Việt Bắc đã triển khai nhiều hoạt động nhằm bảo tồn và phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS.

PTDL cộng đồng, du lịch văn hoá với nhiều hình thức, quy mô đa dạng, phong phú và phát huy rất tốt văn hoá tộc người. Đặc biệt, các tỉnh đã bước đầu thực hiện việc liên kết trong xây dựng các sản phẩm du lịch cũng như các hoạt động xúc tiến quảng bá nhằm định vị hình ảnh du lịch vùng “*Chiến khu Việt Bắc*” hấp dẫn du khách. Thực hiện trung bày, giới thiệu văn hóa các dân tộc tại Tuần văn hóa du lịch Việt Bắc trong khuôn khổ Chương trình du lịch “*Qua những miền di sản Việt Bắc*” nhằm tôn

vinh các giá trị VHHT của đồng bào DTTS của 6 tỉnh Vùng Chiến khu Việt Bắc. Chương trình cũng thể hiện nỗ lực hợp tác giữa các địa phương trong phát triển KT-XH, đặc biệt liên kết PTDL văn hoá lịch sử. Có thể khẳng định, với những tiềm năng và lợi thế sẵn có, công tác bảo tồn và phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của các DTTS gắn với PTDL đã đạt được kết quả bước đầu, hiệu quả nhất định, số khách du lịch đến vùng Chiến khu Việt Bắc năm sau đều cao hơn năm trước. Nhiều hoạt động bảo tồn văn hóa gắn với PTDL, dịch vụ đã góp phần chuyển đổi cơ cấu kinh tế ở các địa phương, góp phần xóa đói, giảm nghèo, nâng cao đời sống cho đồng bào trên địa bàn. Chính nhờ đó, KT-XH ở vùng DTTS đã có sự chuyển biến tích cực, kết cấu hạ tầng được cải thiện rõ rệt, đời sống vật chất, tinh thần của đồng bào DTTS không ngừng nâng lên.

4.2. Những hạn chế và nguyên nhân của hạn chế trong bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá truyền thống tại vùng Chiến khu Việt Bắc

4.2.1. Những hạn chế trong bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá truyền thống tại vùng Chiến khu Việt Bắc

Bên cạnh những kết quả đã đạt được, công tác bảo tồn và phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của các DTTS gắn với PTDL vùng Chiến khu Việt Bắc vẫn còn tồn tại, hạn chế cần phải vượt qua. Mặc dù, trong giai đoạn vừa qua, thông qua các Chương trình, kế hoạch phát triển KT-XH, vùng Chiến khu Việt Bắc đã nhận được nhiều sự đầu tư của các cấp, các ngành, các doanh nghiệp cho PTDL gắn với bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS nơi đây. Tuy vậy, các nguồn lực đầu tư mới chỉ chú trọng vào lập quy hoạch xây dựng, gìn giữ, bảo tồn, tôn tạo các địa danh lịch sử cách mạng mà chưa chú ý đúng mức đến bảo tồn, phát huy giá trị VHHT của đồng bào các DTTS nơi đây.

Ngoài ra, 6 tỉnh vùng Chiến khu Việt Bắc cũng chưa xây dựng được nội dung hợp tác, liên kết lâu dài mà thường là các chương trình hợp tác theo năm, theo từng hoạt động, từng sự kiện cụ thể. Thực tế cho thấy, liên kết du lịch giữa các tỉnh hiện nay mới chỉ dựa trên yếu tố địa lý và thiếu “nhạc trưởng” đứng ra điều phối nên dẫn đến tình trạng trùng lặp về sản phẩm hay tình trạng “loạn giá” vì tranh giành khách và tạo hình ảnh không đẹp với du khách. Do thiếu liên kết chặt chẽ nên việc bảo tồn, phát huy VHHT các DTTS cũng đã không được tiến hành đồng đều giữa các dân tộc, giữa các tỉnh trong vùng Chiến khu Việt Bắc. Nhận thức về vai trò của bảo tồn, phát huy giá trị VHHT của đồng bào DTTS trong PTDL vùng Chiến khu Việt Bắc cũng chưa được các chủ thể liên quan quan tâm đúng mức.

Các sản phẩm, chương trình du lịch khai thác từ các giá trị văn hóa, lịch sử của các địa phương trong vùng Chiến khu Việt Bắc mới chủ yếu phục vụ loại hình du lịch tham quan, giáo dục tư tưởng, tổng kết khen thưởng trong thời gian ngắn ngày. Hoạt động

du lịch chưa có tính chuyên nghiệp cao; Sản phẩm du lịch còn nghèo nàn, trùng lặp và đơn điệu, chưa thật sự tạo ra sức hút; Doanh thu từ du lịch chiếm tỷ trọng thấp và chưa tương xứng với tiềm năng. Hạ tầng giao thông, công tác quảng bá các giá trị VHHT của đồng bào DTTS nằm PTDL vùng Chiến khu Việt Bắc còn hạn chế và hiệu quả chưa cao.

4.2.2. Nguyên nhân của những hạn chế trong bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá truyền thống tại vùng Chiến khu Việt Bắc

Nguyên nhân của hạn chế là do tính hấp dẫn ở các điểm du lịch thấp. Kết cấu hạ tầng của các địa phương vẫn chưa được đầu tư đúng mức, nhất là hạ tầng phục vụ PTDL. Đây là nguyên nhân thời gian lưu trú của khách du lịch ngắn; doanh thu du lịch khai thác từ giá trị văn hóa, lịch sử còn thấp. Chất lượng nguồn nhân lực du lịch chưa đáp ứng yêu cầu, diễn giải của một số thuyết minh viên, nhân viên phục vụ còn yếu và chưa thể hiện sự am hiểu sâu sắc văn hoá, ngôn ngữ của đồng bào DTTS tại chỗ dẫn đến thuyết minh, hướng dẫn thiếu hấp dẫn du khách,...

Một số chính sách, chủ trương bảo tồn, phát huy văn hóa các DTTS chưa được tổ chức thực hiện đồng bộ, triệt để, chưa nhận được sự quan tâm đúng mức của lãnh đạo các địa phương. Nội dung, phương thức tuyên truyền đối với đồng bào DTTS về bảo tồn, phát huy giá trị VHHT gắn với PTDL chưa được chú trọng đúng mức. Một số mô hình PTDL gắn với bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá của đồng bào DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc chưa nhận được sự tham gia, hỗ trợ kịp thời, đầy đủ từ các nhà quản lý, các chuyên gia, các chủ dự án và cộng đồng. Bản thân người dân chưa được hưởng lợi đầy đủ, tương xứng từ việc sử dụng văn hóa như một công cụ phát triển, nên chưa tích cực tham gia vào hoạt động PTDL tại địa phương (Lộc, 2010, tr.577-580).

5. Thảo luận

Xuất phát từ những vấn đề nêu trên, để bảo tồn và phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS gắn với PTDL vùng Chiến khu Việt Bắc, chúng ta cần tiếp tục quan tâm nghiên cứu một số vấn đề sau:

5.1. Nguyên tắc bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá truyền thống tốt đẹp của đồng bào dân tộc thiểu số gắn với phát triển du lịch vùng Chiến khu Việt Bắc

Để triển khai các giải pháp bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá của đồng bào DTTS gắn với phát PTDL vùng Chiến khu Việt Bắc cần dựa trên một số quan điểm có tính nguyên tắc sau:

Một là, bảo tồn và phát huy giá trị văn hoá của đồng bào DTTS gắn với PTDL vùng Chiến khu Việt Bắc dựa trên quan điểm phát triển bền vững và du lịch bền vững. Theo đó, bên cạnh PTDL gắn với bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS Vùng Chiến khu Việt Bắc cần phải chú ý

đến bảo vệ môi trường tự nhiên và xã hội; giải quyết tốt mối quan hệ giữa bảo tồn với khai thác các giá trị văn hoá cho du lịch; giữa lợi ích của cộng đồng các DTTS với lợi ích nhà nước và của các doanh nghiệp, các nhà đầu tư; giữa phát triển kinh tế gắn với PTDL thông qua khai thác bản sắc văn hoá của cộng đồng các DTTS với đảm bảo an ninh, quốc phòng, an toàn, trật tự xã hội.

Hai là, việc bảo tồn và phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc gắn với PTDL phải góp phần nâng cao đời sống vật chất, đời sống tinh thần của đồng bào DTTS nơi đây. Chỉ có như vậy, quyền và vai trò chủ thể văn hoá của đồng bào DTTS mới được thực hiện một cách đầy đủ và bền vững.

Ba là, bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá gắn với PTDL cần định vị, thực hiện có trọng tâm, trọng điểm. Theo đó, Nhà nước, địa phương cần có định hướng lựa chọn, các giá trị văn hoá của đồng bào DTTS có lợi thế nổi bật trong PTDL như lễ hội, âm nhạc, phong tục, tập quán, v.v.

Bốn là, đặt công tác bảo tồn, phát huy các giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc gắn với PTDL trong tổng thể và không tách rời với cả vùng Tây Bắc và của cả nước. PTDL gắn với khai thác các giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc là giải pháp phát triển kinh tế tổng hợp, liên khu vực, liên vùng, có sự liên kết trong nước với quốc tế (trực tiếp là Trung Quốc), có tính liên ngành (giữa ngành du lịch với các ngành, lĩnh vực khác trong chuỗi giá trị hình thành nên các sản phẩm du lịch của vùng).

Năm là, bảo tồn, phát huy các giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc gắn với PTDL là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị. Cùng với việc nâng cao vai trò lãnh đạo của các cấp uỷ Đảng và hiệu lực, hiệu quả quản lý của Nhà nước cần phải phát huy mạnh mẽ vai trò động lực của doanh nghiệp, cộng đồng dân cư địa phương.

5.2. Giải pháp bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá truyền thống tốt đẹp của đồng bào dân tộc thiểu số gắn với phát triển du lịch vùng Chiến khu Việt Bắc

Để bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS gắn với PTDL đòi hỏi các cấp, các ngành, các địa phương cần đánh giá đầy đủ tiềm năng, giá trị, nguồn lực văn hoá của đồng bào DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc. Đồng thời, chính quyền các cấp, các doanh nghiệp cũng phải có những giải pháp PTDL phù hợp để khai thác các giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc thành các giá trị KT-XH ngày càng bền vững. Vì vậy, bài viết gợi mở một số giải pháp định hướng như sau nhằm bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS gắn với PTDL vùng Chiến khu Việt Bắc:

Thứ nhất, tiếp tục thực hiện tốt các chiến lược, quy hoạch, chính sách, chương trình phát triển KT-XH có gắn với bảo tồn, phát huy giá trị VHHT của

đồng bào DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc

Tiếp tục triển khai có hiệu quả các đề án, quy hoạch, dự án, ... về bảo tồn và phát huy các giá trị văn hoá của đồng bào DTTS đã được Đảng, Nhà nước ban hành. Các địa phương Vùng Chiến khu Việt Bắc cần tiếp tục tổ chức thực hiện có hiệu quả Dự án 6: “Bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của các DTTS gắn với PTDL” và Dự án 9: “Đầu tư phát triển nhóm DTTS rất ít người và nhóm dân tộc còn nhiều khó khăn” thuộc Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển KT-XH vùng đồng bào DTTS và miền núi giai đoạn 2021-2030. Trong đó, tập trung vào chất lượng, hiệu quả tuyên truyền nâng cao nhận thức của các cấp, các ngành, nhân dân các dân tộc về các giá trị đặc sắc của VHHT của dân tộc như là nền tảng tinh thần, là động lực, là nguồn lực nội sinh, là sức mạnh mềm cho phát triển KT-XH nói chung và PTDL nói riêng.

Tiếp tục nghiên cứu, đánh giá đầy đủ, chính xác tiềm năng, lợi thế và giá trị VHHT tốt đẹp hiện hữu của các DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc. Trên cơ sở đó, đề xuất các kế hoạch chiến lược trung tu, tôn tạo, phục dựng, bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS gắn với phát triển KT-XH nói chung và PTDL vùng Chiến khu Việt Bắc nói riêng một cách phù hợp.

Thứ hai, đẩy mạnh liên kết, hợp tác PTDL gắn với bảo tồn, phát huy giá trị VHHT của đồng bào DTTS trong nội vùng, cả nước và quốc tế

Liên kết trong PTDL nói chung được nhìn nhận khá rộng, từ liên kết địa lý liên vùng, liên quốc gia đến liên kết trong nội bộ vùng, nội bộ quốc gia; từ liên kết trong ngành du lịch đến liên kết chéo ngoài ngành; và liên kết sâu giữa các bên tham gia trong hoạt động du lịch (Hội đồng Dân tộc & Viện Kinh tế văn hoá, 2022, tr.4-5). Theo đó, để tiếp tục huy động các nguồn lực, sự liên kết giữa các địa phương theo tính chất liên vùng, đòi hỏi sự vào cuộc của tất cả địa phương. Cần phải đầu tư các sản phẩm du lịch liên vùng, chuỗi giá trị các địa phương theo điểm đến để tham gia vào chuỗi giá trị cả nước và khu vực, quốc tế. Nghĩa là, cần hướng tới hình thành chuỗi giá trị du lịch của vùng Chiến khu Việt Bắc nằm trên hành trình khách đến Tây Bắc, đến với Việt Nam, Trung Quốc, Đông Nam Á và kết nối trên phạm vi toàn cầu.

Tiếp tục đẩy nhanh đầu tư xây dựng hệ thống kết cấu hạ tầng KT-XH cho các tỉnh trên địa bàn Chiến khu Việt Bắc. Khuyến khích phối hợp đầu tư kết cấu hạ tầng du lịch trong nội vùng Chiến khu Việt Bắc và giữa vùng Chiến khu Việt Bắc với toàn vùng Tây Bắc và đồng bằng sông Hồng, với hành lang kinh tế Côn Minh (Trung Quốc) - Lào Cai - Hà Nội - Hải Phòng - Hạ Long - Móng Cái - Đông Hưng (Trung Quốc), với tuyến du lịch Xuyên Á nối Việt Nam với các nước nhằm thúc đẩy PTDL nói riêng, KT-XH, an ninh, quốc phòng nói chung. Như vậy, giá trị du lịch vùng Chiến khu Việt Bắc mới gắn kết

và mang lại hiệu quả kinh tế có giá trị cao.

Các tỉnh vùng Chiến khu Việt Bắc cần xây dựng các kế hoạch, chương trình hành động và giải pháp chung, thiết thực, hiệu quả nhằm vừa bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS gắn với PTDL. Trong đó, chú trọng các giải pháp liên kết, hợp tác xây dựng sản phẩm, dịch vụ du lịch mới của cả Vùng; đào tạo nguồn nhân lực, truyền thông quảng bá và quan trọng nhất là xây dựng môi trường du lịch đảm bảo an ninh, an toàn cho du khách khi đến với Chiến khu Việt Bắc.

Thứ ba, nâng cao vai trò nhà nước về bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS gắn với PTDL Vùng Chiến khu Việt Bắc

Các địa phương tiếp tục thực hiện có hiệu quả chức năng quản lý nhà nước về văn hóa trên địa bàn. Tạo môi trường, điều kiện kinh doanh thuận lợi cho các tổ chức, cá nhân, doanh nghiệp và nhân dân tham gia khai thác các giá trị VHHT để phát triển dịch vụ du lịch. Xác định công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa chỉ có thể đạt hiệu quả cao trong sự tổ chức có hệ thống, chặt chẽ và sự phối hợp đồng bộ của chính quyền giữa các địa phương, các cơ quan, ban, ngành, đội ngũ cán bộ ở cơ sở. Do đó, giữa các tỉnh trong vùng Chiến khu Việt Bắc cần hình thành, xây dựng thể chế quản lý chung (Ban chỉ đạo cấp Vùng, Bộ máy quản lý, quy định chung) để điều tiết quá trình xây dựng, thực hiện các chính sách, kế hoạch PTDL gắn với bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS.

Xây dựng đội ngũ cán bộ làm công tác quản lý về bảo tồn, phát huy các giá trị VHHT, PTDL có tâm huyết, trình độ, năng lực chuyên môn, nghiệp vụ, kiến thức pháp luật. Thường xuyên tổ chức các lớp tập huấn, bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, kiến thức pháp luật cho đội ngũ nhân lực làm công tác văn hóa, cung cấp dịch vụ du lịch để từng bước nâng cao chất lượng dịch vụ cho du khách.

Do nguồn lực đầu tư cho bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS của các tỉnh vùng Chiến khu Việt Bắc còn hạn chế nên Nhà nước cần quan tâm đầu tư, bảo vệ di sản văn hóa có giá trị để phục vụ PTDL ngày càng tốt hơn. Xây dựng cơ chế, chính sách khuyến khích, hỗ trợ các tổ chức, cá nhân tham gia bảo vệ bảo tồn và truyền dạy các giá trị VHHT tốt đẹp trong cộng đồng DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc. Gắn kết chặt chẽ việc PTDL với bảo tồn và phát huy các giá trị tài nguyên thiên nhiên, di sản văn hóa, lịch sử và bản sắc văn hóa các dân tộc.

Thứ tư, đẩy mạnh công tác quảng bá và nâng cao chất lượng dịch vụ du lịch

Các địa phương trong vùng Chiến khu Việt Bắc phối hợp chặt chẽ với các cơ quan chức năng ở Trung ương, với các cơ quan đại diện ngoại giao, truyền thông, vận tải, doanh nghiệp lữ hành trong nước và ngoài nước tuyên truyền, quảng bá hình

ảnh du lịch của mỗi địa phương và toàn vùng đến khách du lịch trong nước và quốc tế; xây dựng những tour, tuyến hay chương trình du lịch để tăng cường thu hút khách du lịch đến vùng Chiến khu Việt Bắc.

Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin hiện đại vào hoạt động tuyên truyền, quảng bá du lịch gắn với bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa của các DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc.

Tiếp tục tăng cường đào tạo, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực; đặc biệt, cần xây dựng đội ngũ hướng dẫn viên du lịch chuyên nghiệp, có năng lực, am hiểu về văn hoá của đồng bào DTTS các tỉnh, địa phương vùng Chiến khu Việt Bắc, điềm du lịch của vùng để thuyết minh, hướng dẫn khách du lịch, giúp cho họ hiểu về những giá trị thiên nhiên và văn hóa độc đáo, đặc sắc của địa phương.

Thứ năm, phát huy vai trò của cộng đồng DTTS với tư cách là chủ thể sáng tạo, gìn giữ và phát huy giá trị văn hoá gắn với PTDL vùng Chiến khu Việt Bắc

Xây dựng, ban hành các quy định, quy chế khuyến khích sự tham gia của cộng đồng, cư dân vào hoạt động bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá. Đặc biệt, trong hoạt động khai thác giá trị văn hoá cần quan tâm và đặt cộng đồng dân cư tại chỗ ở vị trí trung tâm, các hoạt động phát triển KT-XH, PTDL cần phải góp phần tạo thêm việc làm, tăng thu nhập, cải thiện đời sống vật chất và tinh thần thực chất, bền vững cho người dân.

Nâng cao nhận thức và ý thức trách nhiệm cho đồng bào DTTS vùng Chiến khu Việt Bắc trong bảo tồn, phát huy giá trị VHHT gắn với PTDL. Đa dạng hoá hình thức, nội dung công tác thông tin, tuyên truyền về những giá trị lịch sử, văn hoá truyền thống nhằm nâng cao nhận thức của đồng bào DTTS đồng thuận, tích cực tham gia cùng với chính quyền địa phương trong việc giữ gìn, bảo tồn và phát huy giá trị văn hoá, lịch sử, truyền thống bản địa.

6. Kết luận

Với những kết quả đạt được, có thể khẳng định bảo tồn, phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS gắn với PTDL vùng Chiến khu Việt Bắc là hướng đi phù hợp với xu thế hiện nay, nhất là trong bối cảnh nhu cầu khám phá của du khách tìm hiểu về văn hóa vùng miền ngày càng nhiều. Đối với vùng Chiến khu Việt Bắc, bảo tồn và phát huy giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS gắn với PTDL là một trong những giải pháp quan trọng góp phần thực hiện hiệu quả Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển KT-XH vùng đồng bào DTTS và miền núi giai đoạn 2021-2030. Tuy nhiên, du lịch là ngành kinh tế tổng hợp, vì vậy, việc bảo tồn, phát huy các giá trị VHHT tốt đẹp của đồng bào DTTS một mặt vừa phải tiếp tục đổi mới cơ chế, chính sách, vừa phải phát huy cao nhất vai trò của cộng đồng, sự chủ động hơn nữa của chính quyền và sự phối hợp đồng bộ của các ngành, các địa phương.

Tài liệu tham khảo

- Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch. (2022). Quyết định số 3570/QĐ-BVHTTDL ngày 21/12/2022 phê duyệt *Đề án Ứng dụng công nghệ của công nghiệp 4.0 để phát triển du lịch thông minh, thúc đẩy du lịch trở thành ngành kinh tế mũi nhọn*.
- Bình, M. V. (2024). Giải pháp về liên kết giữa các tỉnh trong vùng chiến khu Việt Bắc nhằm phát triển du lịch. Kỷ yếu hội thảo khoa học “*Liên kết phát triển Du lịch chiến khu Việt Bắc*”.
- Chuân, T. N. (2023). Đánh giá tiềm năng về các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc, giá trị lịch sử cách mạng - thế mạnh và khả năng khai thác để phát triển du lịch các tỉnh Chiến khu Việt Bắc. Kỷ yếu hội thảo khoa học “*Đánh giá hiện trạng, tiềm năng, thế mạnh sản phẩm du lịch đặc thù của Thái Nguyên và các tỉnh chiến khu Việt Bắc*”.
- Đặng, L. Q. (2023). Định hướng và giải pháp phát triển bền vững du lịch vùng chiến khu Việt Bắc. Kỷ yếu hội thảo khoa học “*Đánh giá hiện trạng, tiềm năng, thế mạnh sản*

phẩm du lịch đặc thù của Thái Nguyên và các tỉnh chiến khu Việt Bắc”.

<https://www.researchgate.net/publication/371213313-Entry-level-professional-competencies-and-skills-in-tourism-The-case-of-Slovakia>

Hội đồng Dân tộc & Viện Kinh tế Văn hoá. (2022). Kỷ yếu hội thảo “*Liên kết phát triển du lịch gắn với bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá lịch sử cách mạng Chiến khu Việt Bắc*”. Hà Nội.

Hung, N. Q. (2024). Du lịch hoài niệm Chiến khu Việt Bắc - Thế mạnh đặc trưng của vùng chiến khu Việt Bắc. Kỷ yếu hội thảo khoa học “*Liên kết phát triển Du lịch chiến khu Việt Bắc*”.

Ján Derco & Dana Tometzová. (2023). *Entry-level professional competencies and skills in tourism - The case of Slovakia*.

Lộc, N. V. (2010). *Nghiên cứu bảo tồn và phát triển ngôn ngữ, văn hoá một số dân tộc thiểu số ở Việt Bắc*. Thái Nguyên: Nxb. Đại học Thái Nguyên.

THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP BẢO TỒN, PHÁT HUY GIÁ TRỊ VĂN HOÁ TRUYỀN THỐNG TỐT ĐẸP CỦA ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ GẮN VỚI PHÁT TRIỂN DU LỊCH VÙNG CHIẾN KHU VIỆT BẮC*

Trần Thị Hoa Ry^a
Nguyễn Quốc Hưng^b; Mai Thị Phụng^c

^aHội đồng Dân tộc của Quốc hội; Email: hoarybdt@gmail.com

^bViện Kinh tế Văn hóa; Email: quochungqh61@gmail.com

^cHọc viện Nông nghiệp Việt Nam; Email: mtphuong@vnua.edu.vn

Nhận bài: 27/7/2024; Phản biện: 13/8/2024; Tác giả sửa: 24/8/2024; Duyệt đăng: 26/8/2024; Phát hành: 30/9/2024

DOI: <https://doi.org/10.54163/ncdt/336>

Bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của đồng bào dân tộc thiểu số là một nhiệm vụ đặc biệt quan trọng quyết định đến sự thành công của phát triển du lịch vùng chiến khu Việt Bắc. Giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của đồng bào dân tộc thiểu số là một nguồn tài nguyên du lịch quý có vai trò quan trọng, chiến lược trong thu hút khách du lịch và tạo ra những sản phẩm du lịch đặc thù của vùng chiến khu Việt Bắc. Cùng với những bước tiến của ngành du lịch vùng chiến khu Việt Bắc trong những năm gần đây, nguồn tài nguyên du lịch này cũng đã và đang được khai thác mạnh mẽ. Tuy nhiên, với mục đích vừa khai thác du lịch vừa giữ gìn bản sắc dân tộc, vấn đề bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của đồng bào dân tộc thiểu số gắn với phát triển du lịch vùng chiến khu Việt Bắc cần được đặc biệt quan tâm, nghiên cứu một cách kỹ lưỡng. Từ đó, đề xuất hệ thống giải pháp phù hợp nhằm bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của đồng bào dân tộc thiểu số gắn với phát triển du lịch vùng chiến khu Việt Bắc là cần thiết trong bối cảnh hiện nay.

Từ khóa: Bảo tồn; Giá trị văn hoá; Phát triển du lịch; Đồng bào dân tộc thiểu số; Chiến khu Việt Bắc.

*Bài viết là kết quả nghiên cứu của đề tài khoa học và công nghệ cấp Nhà nước ĐTĐL.CN - 129/21: “Liên kết phát triển du lịch Chiến khu Việt Bắc”